

REDACTIA

Arad, ad. Deák Ferencz-utca Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 1/2 an 10 "
 pe 1/4 an 5 "
 pe o lună 2 "

pentru România și străinătate pe an 4 coroane.

pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

Redactor responsabil:

Ioan Russu Șirianu.

Tisza și Brătianu.

E vorba de actualul prim-ministru al Ungariei și de ministrul de externe al României. Amândoi cam de aceeași vîrstă, amîndoi ocupă loc în sfatul Coroanei și a conducerii statului, acești doi bărbați de stat și-ar fi pus gând rău — scrie un ziar independent din România — adecă să împace pe Români cu Ungurii!

Cel puțin așa a — combinat ziarul »Adevărul« dela 5 Ianuarie. Și se spriginea, în combinația sa, pe un articol al ziarului »Budapesti Hirlap« (care scrisese că politica lui Tisza este: să se utilizeze forțele bune ale naționalităților, — ear' elementele ultraiiste să fie nimicite) dându-l drept vorbire rostită de contele Tisza.

Vorbirea (?) aceasta a legat-o apoi cu discursul rostit în Cameră de dl ministru Ioan Brătianu, care spusese că elementul maghiar și cel român este avisat unul la altul și e bine ca regatul român să trăiască în bună înțelegere cu Austro-Ungaria...

Din asta »Adevărul« brodează o istorie întregă și cât p'aci să-l scoată pe dl Sturdza — »trădător«, care după-ce ne-a vîndut lui Bánffy, acum e pe cale de a ne da legați fedeleș lui — Tisza.

Ear' tratările pentru împăcarea — care e egală cu o »trădare« — Românilor cu Ungurii ar fi să le inițieze actualul ministru de externe al României, care pentru acest scop se va întalni cu — Tisza...

Suntem siguri însă, că dl Brătianu nu-l va visita pe Tisza, ceea-ce, se înțelege, ear' va fi meritul »Adevărului«, care a »desvîluit« trădarea, ce era să se »consume«.

Vorba e, că pe tema asta s'a scris mult în presa din București și împăcarea Românilor cu Ungurii a ajuns să preocupe unele cercuri, ca și când într'adevăr am fi în preajma unei inițiative politice de felul acesta.

Noi, bine înțeles, nu putem ști gândul dlui ministru Brătianu. Mare diplomație nu trebuie însă pentru a afla, că nu e tocmai vreme potrivită acum pentru deslegarea unei chestii atât de grave. Intreaga știre nici nu este, pur și simplu, de cât o »fantasie politică« a numitului organ independent, după cum a scris semioficioasa »L'Indépendance Roumaine« dela 5 Ianuarie n.

Totuși, să discutăm puțin chestia. Ș'anume să să ne oprim asupra condițiilor sub cari s'ar face — pacea amintită.

Și ne ocupăm de ele nu pentru-că li-am lua lua în serios, ci pentru a lămuri chestii cari — așa se vede — pentru unii confrăți bucureșteni nu-s deloc clare.

»Adevărul« așa știe, că prețul împăcării ar ar fi trimiterea în Dieta Ungariei a 20 de Români — sturdziști!... Ori, se știe, la noi nu există de cât fruntași naționaliști: și în-deosebi cei cari militează pentru activitate,

în primul rînd cei din jurul »Tribunei«, nu știu nimic, că ar fi vorba să între în Dietă din îndemnul dlui Sturdza și cu aprobarea contelui Tisza. Știe însă toată lumea politică dela noi, că cel care amenințase pe Ungurii cu douăzeci deputați naționaliști, a fost Dr. Aurel Vlad, în vorbirea ce rostise la 8 Iulie în Dietă.

Și adevărul acesta e: dacă vom lupta bărbătește în toate cercurile populate de Români, cel puțin 20 candidați naționaliști ar trebui să se aleagă.

Ar fi rău aceasta?

Să ni-o spună »Adevărul«.

Noi ne aducem însă aminte, că nu odată »Adevărul« pleda și el pentru împăcarea Românilor cu Ungurii. Atunci pleda să se facă însă înțelegerea în numele »socialismului«. Și nu odată ziarele maghiare socialiste s'au și provocat la scrisese »Adevărului«, arătînd cu satisfacție cum »un mare ziar independent român demaschează pe ultraiști«...

Adevărat, că dacă ar fi să se facă pacea, ori-ce ar scrie »Adevărul«, n'ar influența întru nimic. Ne întrebăm însă: cui vrea să folosească confratele bucureștean când intrarea în Dieta Ungariei a 20 Români naționaliști o presintă ca urmarea unui pact rușinos între primul-ministru al Ungariei și între cel al României?... Și de unde-și ia curajul să presinte pe fruntașii nostri ca pe niște simple unelte, cari s'ar preta unor jocuri politice nefaste?

Eată, avem în Dietă un singur deputat naționalist. Și chiar așa, singur, nu se poate oare susține, că Dr. Vlad luptă cu bărbăție? Și poate oare să presupună cine-va că dacă ar mai pătrunde în Dietă vre-o 15—20 ca Vlad, ba chiar mai încercați încă în luptă, s'ar aduce vre-un rău cauzei naționale?

Noi vom lupta, să intrăm cât de mulți, ori-ce ar scrie ziarul »Independent« din București.

Ear dacă Tisza și Brătianu într'adevăr s'ar înțelege asupra intrării Românilor în Dieta ungară, sigur că nici Ungur nici Român cu mintea întreagă n'ar avea nimic de obiecționat.

Pentru-că după-cum despre fiul lui Tisza Kálmán nu poate presupune nici un Ungur că va face ceva ce ar fi spre scăderea Ungurilor, tot așa: nici despre fiul marelui Ioan Brătianu nu se poate admite că ar fi în stare să aprobe acțiunii politice cari să strice neamului românesc.

Puși la loc. *Respunzînd, în Dietă, atacurilor celor dela »Magyar Szó«, Uray Imre a zis: »Precum eu nu sunt chemat să apăr ovreimea, ale cărei dogme nici nu le cunosc, ci să se apere ei înșiși, să ni-se conceadă, ca și confesia noastră în care sunt atâși bărbați distinși și cu minți, să-și apere singură oamenii săi și să nu încreadă altora această datorință. Eu sunt creștin. Ași fi*

un rău creștin, dacă n'ași ști, cine a strigat lui Isus Christos, restigniți-l!

Cu alle cuvinte deputatul kossuthist face răspunzători pe Ovrei pentru cele ce se scriu în »M. Szó«.

Ca să se știe!

SITUAȚIA.

Nota situației politice și parlamentare din Budapesta, s'a agravat din nou.

Acum ese tot mai mult la iveală, că obstrucția celor 12 este alimentată și hrănită în ascuns de factori cu mult mai puternici, și în lumina asta puse lucrurile, situația guvernului Tisza se presintă din cale afară gravă. Dar nu numai situația guvernului, ci o criză cu mult mai profundă, care dintr'un moment într'altul poate sgudui întreg partidul dela putere, clocoțește în umbra obstrucției, care în timpul din urmă nici nu mai era luată în serios. Zilele acestea din urmă, au eșit adică tot mai multe indicii la lumină că la spatele obstructorilor între factorii aceștia se numără clerul catolic, aristocrația maghiară și au fost ziare cari au dus firul legăturilor până la archiducele moștenitor, care încă ar dori o schimbare de sistem în Ungaria.

În chipul acesta, ceea-ce se petrece în Budapesta nu este altceva de cât o criză a liberalismului, care dela restituirea dualismului încoaci a fericit neîntrerupt viața publică a Ungariei și care s'a cristalisat cu deosebire în două direcții: crearea unui șovinism bolnăvicios și primejdios pentru însaș existența Monarchiei și deposedarea puterii publice în favorul elementului ovrefesc, ceea-ce firește, în prima linie jignește interesele aristocrației maghiare. Cum însă ambele taberi sunt foarte tari, succesul și într'o parte și în alta îl poate determina numai Coroana pe care se și silesc a o amesteca și unii și alții în sferele lor de lupte. D'aci legăturile intime ale poporalilor și a aristocrației catolice cu moștenitorul de tron și manevrarea cestoralăți pe lângă M. Sa care are aversiune pentru schimbări, cari fără îndoială nu se pot face, de cât cu prețul a mari sguduirii și neliniștii

Obstrucția celor 12 ugroniști, după toate prevederile, la desbaterea specială pe articole, poate dura încă 6 luni de zile. Atâta însă, este imposibil d'a ținea țeara fără budget și mai ales armata fără contingent de recruți. Tisza este însă condamnat a privi cu mâinile încrucișate starea asta de lucruri; este așa zicînd împins la tactica rezistenței pasive, tactică urmată de predecesorii săi, cari au și căzut norocoși cu ea, căci în momentul ce s'ar gândi la represalii, cu planul cărora dealtfel dînsul a venit la putere, îi ațîță și pe kossuthiști și se încheagă din nou obstrucția pe întreaga linie.

Calculul aristocrației maghiare care stă sub paravanul obstructorilor, este întemeiat apoi pe împrejurarea că Tisza este ultimul ministru ieșit din șiru liberalilor și dacă dînsul cade, o schimbare de sistem este inevitabilă. O raliare

a elementelor conservatoare ar urma atunci să schimbe liberalismul ovresc, la activul său cu un trecut de peste trei decenii.

Pe de altă parte, organe, care s'au arătat binevoitoare față de Tisza, apreciază lucrurile în lumină mai favorabilă.

Astfel „B. H.“ ține de exagerate știrile că Tisza ar sta aproape de cădere. El — zice organul imperialismului — știe răbda și aștepta. Este cert, că Körber și mai mulți îl subsapă, dacă însă aceasta se va ști: îl va întări acasă situația cabinetului Tisza.

Din cercuri bine informate din Viena transpiră următoarele informații:

Pe Tisza nu-l abandonează acum Regele. La asta nici nu se gândește, deși s'a înșelat în unele calități ale ministrului-președinte. Nici nu-l poate abandona, pentru-că Tisza are majoritatea parlamentară și zilele trecute vre-o 160 de voturi și-a știut aduna. Până ce dispune de majoritate și până-ce nu se va dovedi că e incapabil de a restabili ordinea: până-atunci Tisza rămâne la putere. Schimbare cel mult atunci s'ar face, dacă la schimbarea regulamentului, pe care aici se pune mare pond, nu s'ar putea înțelege cu kossuthiștii și cu apponyiștii. În Viena se crede, că dela asta depinde succesul alegerilor de primăvară alui Tisza.

Adevărul... ustură!

In opera sa »Questions d'Autriche-Hongrie«, pe care am anunțat-o ieri, publicistul francez Henry René susține (la pagina 17 și 18) că statul maghiar național este o invenție mai recentă a Ungurilor. În trecut secole d'arîndul, regii ungari n'au lăsat ca elementul dominant să nimirească naționalitățile, ci s'a respectat principiul enunțat de regele S-tul Stefan: că statul cu o limbă este slab, deci trebuie susținut caracterul poliglot al statului!

Aceasta este un adevăr istoric, pe care »Budapesti Hirlop« (dela 7 Ianuarie) caută să-l nege ori cel puțin să-l întortocheze.

Dar zadarnic.

Este interesant ce scrie numitul ziar cu acest prilej.

După-ce caută să demonstreze că Slovaci — de pildă — nici la 1848 n'au fost în contra naționalizării statului maghiar (în privința asta organul imperialist se provoacă la Pecháry, redactorul ziorului slovac guvernamental »Slovnské Noviny«) ci au combătut alături de Kossuth, »B. H.« îi ceartă pe Ungurii cari vor frăție cu — naționalitățile.

Laudă, în același timp, pe Bánffy, care făcând o politică maghiară șovinistă, a cutat să îndrepteze opera sfântului Stefan, punându-se pe maghiarisare cu atâta forță, încât i-a speriat chiar și pe Sașii circumspecți de altfel, așa că ei au și eșit din partidul guvernamental.

Aduce d'asemeni omagii lui Apponyi, reprezentant al unei politici tot așa de șoviniste. Scrie, între altele:

»Până ce a fost Apponyi în partidul liberal, Sașii n'au îndrăznit să reîntre în partidul liberal, ca nu cum-va vrând ori nevrând să susțină un astfel de bărbat de

stat, care după a lor părere și în politica internă să ducă la îndeplinire tranșacția de a 1867 în spiritul dela 1848...«

Azi mâne o să vedem pe »Budapesti Hirlop« atacând pe Tisza pentru că a pactat cu Sașii!... Prin urmare, o să-l vedem și pe Tisza mai strașnic față de naționalități, ca nu cum-va ceata șovinistă să ajungă a-l discredita în fața »patrioților«...

Toate acestea vor fi însă tot atâtea probe că a avut dreptate Henry René când în opera sa a de aprobat pe epigonii maghiari cari vor să schimbe marea operă a S-tului Stefan.

DEÁK și BÁNFFY.

Înainte de toate, cerem scuze cetitorilor, că punem aceste două nume lângă olaltă. Unul, altfel, e și mort și de o mărime istorică care din capul locului exclude posibilitatea d-a-l putea pune drept termin de comparație pentru ăstalt în viață; numai poate în ordine întoarsă, dacă cu înălțimea vieții unuia am voi să măsurăm josnicia vieții celuilalt, ceea-ce însă nu voim.

Altul este înțelesul pentru cari am pus aceste două nume lângă olaltă în fruntea acestor șire.

O tristă ironie a vieții publice maghiare l-a ridicat și pe bobul acesta de spumă, plutind între astri: Bánffy este azi socotit între unul dintre mentorii poporului maghiar, cu trecut la care nu se pot provoca numai puțin muritori: a fost prim-ministru în Ungaria și cu viitor... ah viitorul, cine știe ce-l poate rezerva viitorului Bánffy, îl vom vedea odată — poate și cu coroană pe cap. Îmi vine aci în minte teoria preconisată nu odată de Jancsó Benedek: fatalitatea oamenilor distinși ieșiți din siul naționalităților cari nu se asimilează rasei maghiare este, că nu se pot valida, și nu pot ajunge adevărat mari, fiind terenul vieții naționalității lor prea strîmt pentru oameni croiți spre fapte mari. N'am putut înțelege teoria, dar acum o înțeleg, nu pot ajunge adecă prim-ministrul în Ungaria, nu pot ajunge în panteonul ilustrat și de măreața figură alui Bánffy.

Omul acesta, — ca să revin la temă, — a întemeiat o școală în viața politică maghiară: școala șovinismului, care numără pe zi ce merge tot mai mulți adepți și care azi mâne va fi mărturisirea de credință a oricărui maghiar ce se respectă.

Bánffy propovăduiește cu un zel, nu-l vorbă mai mult decât suspect, șovinismul înainte de toate: șovinismul care nu cunoaște țirgueli este singura panaceă mântuitoare a ideii de stat maghiar.

„Da, — zice dînsul, vorbind într'un loc despre congrua preoțească — fie egalitate, însă când preoțimea naționalităților va vorbi ungurește, va fi crescută ungurește, ungurește va lauda și pe Dumnezeu — numai atunci!“

La alt loc scrie în »Magyar Közélet«: »Sunt deja mulți, și în asta îmi revendic și oare-care meriti, cari nu se mai rușinează că ei sunt șovinisti și cari cutează a o spune franc, că scopul final al națiunii trebuie să fie crearea statului național maghiar independent.«

Față cu această gloriificare a șovinismului, eată ce zicea Deák, gratificat de ma-

ghiari cu epitetul de »înțeleptul națiunii«, de spre șovinism într'una din vorbirile sale din 1839 ținute în parlament:

„Șovinistul nu cunoaște adâncimea elegid a sentimentului național, nu se poate avânta la atâta stocism patriotic, ci înfășură cu o falsă strălucire idealisitoare, istoria neamului său și în învăpăierea sa superficială își vestește neamul său de primul între neamuri. Originea șovinismului e francesă, francesii plătit-au cu de-căderea măririi lor politice, legănarea lor în visul amezitor al acestui simțământ nou Alte popoare mari au suferit încă puțin prin șovinismul lor, dar pe națiunile mici le amenință cu primejdie de moarte boala aceasta modernă, nu tocmai cu moartea fizică, dar națiunile de regulă nici nu mor așa cum mor oamenii singuratici“.

Acestea sunt vorbele lui Deák, »înțeleptul națiunii«. Cine le mai cunoaște azi între Maghiari? Și dacă le cunoaște, cine le mai și urmează dintre dînsii?

Incet, dar sigur, se șterge cu desăvîșire din sufletul generațiilor maghiare amintirea prudentului bărbat pentru a lăsa loc lui Bánffy, care vine cu noul învățături.

Ear câtă depărtare dela unul până la altul, o arată și antiteza aceasta. Cum însă Maghiarii merg mai toți după Bánffy, azi nu mai știm, Deák ori Bánffy este »înțeleptul națiunii«...?

DIN DIETA.

Budapesta, 12 Ianuarie.

Sedința de ieri n'a produs nici un episod mai interesant. Micul grup al obstrucționistilor, firește și-a împlinit misiunea, împedcându-se în cele mai neînsemnate cestiuni, pentru a lungi discuția. În discuțiunea specială pe articole a luat cuvîntul: Udvary Ferencz, Lovász Márton, Okolicsány László și Holló Lajos. A vorbit pe urmă Ugron Gábor, ținînd o filipică aprinsă și aprinzătoare. După dînsul a urmat ministrul-președinte Tisza, care a mai vestejit odată obstrucția, declarându-o de primejdioasă pentru interesele țării.

Erau aproape trei oare când s'a ridicat Apponyi Albert să-și dosvolte o interpelațiune cu privire la veștile răspândite prin ziare despre proiectul de procedură penală militară. Apăruseră adecă în ziarele din Viena vești, că desbaterea proiectului d'acea s'a oprit în loc, pentru-că cercurile și politicienii austriaci se împotrivesc validității limbii maghiare. Apponyi cere dela guvern informații pozitive și oficioase în privința asta.

Ministrul președinte Tisza răspunde imediat și zice că veștile publicate prin ziare sunt inexacte, fapt e că guvernul maghiar nici în sinul său nu s'a putut încă ocupa mai intensiv cu afacerea asta.

Apponyi zicînd, că în răspunsul prim-ministrului vede desavuarea știrilor răspândite prin ziare, ia răspunsul la cunoștință.

Răspunsul este luat și de majoritate la cunoștință.

Stare de asediu în Talpoș.

Arad, 12 Ianuarie.

Am adus în numărul nostru de ieri știrea, că în comuna Talpoș din comitatul Aradului s'au resvrătit locuitorii împotriva notarului Ioan Selejan și l-au scos formal în drum din casa satului, închizând apoi ușile cancelariilor și a locuinței.

Spre fericire, rău mai mare nu i-sa întâmplat notarului.

Azi primim însă vestea, că situația în Talpoș este cu mult mai serioasă, de cum o semnalaserăm noi ieri. Aci nu mai e vorba numai de atâta, ci că întreaga comună s'a resculat în contra ordinii și siguranței publice și trecând peste hotarele legilor, s'a produs adevărată anarhie în comună.

Erī adecă a descins la fața locului procurorul Meszlényi cu fibirul Csukay însoțit de 13 geandarmi. Au aflat comuna întreagă resvrătită. Satu 'ntreg petrecuse noaptea în picioare, petrecând, bând, ș'abea s'a aflat om treaz, cu care se putea sta de vorbă. Procurorul a observat, că are înaintea sa o masă cu totul demoralizată, capabilă de ultima rezistență și de ori-ce brutalitate.

Intre împrejurările acestea trebuia ținută investigarea oficioasă. Comisia s'a adunat în curtea casei satului și sub cer liber într'un frig cumplit, a început investigarea, pentru-că poporul sub nici o condițiune n'a fost dispus a deschide localitățile dela cari luaseră și cheile.

— Doar nu vom lăsa acolo earășii domni, după-ce odată aruncărăm pe notarșul în drum.

Procurorul Meszlényi a observat gravitatea situației și nu s'a împotrivit masei iritate. I-a provocat apoi unul câte unul, să fasoneze. La asta răspuneră mai mulți deodată, că nu vor să stea cu nimeni de vorbă, *nu permit nici un fel de amestec al domnilor și nu cer altceva decât îndepărtarea notarului din comună*.

Procurorul văzând, că pe cale pacnică nu poate ajunge la nimic și că iritațiunea masei începuse să crească în mod primejdios, s'a hotărât a suspenda investigarea. Aci apoi s'a întâmplat pe neașteptate o întorsătură. A ieșit din mulțime unul cu numele Pavel Lazar și a declarat că pân'atunci *nu vor lăsa pe nici un domn afară din comună, pân' ce nu le vor preda lor cheile de la lada cu banii satului.*

S'au pornit apoi adevărate tratative între dînșii și oamenii legii, învoindu-se înșfârșit, că o cheie se rămăie la judele comunal, alta la fibirul Csukay.

Procurorul văzând că cercetare nu poate face și că o insistență în direcția asta ar duce la o inevitabilă vârsare de sânge, a sistat investigarea și a părăsit comuna. Cel 13 geandarmi au rămas însă la fața locului și s'a consignat și o companie de miliție din Arad, căci în adevăr turburările în Talpoș dintr'un moment într'altul pot trece în revolte grave, cari firește s'ar sufoca repede în sângele resvrătiților.

Eată unde duc lucrurile păcătoșii de jidani socialiști, cari cutreeră satele și agită pe lângă asistență polițială. Comuna Talpoș este cu desevîrșire inficiată de agitațiile socialiste și aci în adevăr nimic nu poate ajuta decât un stat al militar, a cărui cheltueli va duce la ruină frumoasa și înfloritoarea comună.

Știri locale.

Sinagoga a doua, pe care vor s'o ridice Ovreii din Arad, face multa bătae de cap celor dela oraș. Fusesse adică vorba ca această sinagogă să se zidească pe pieța Ferenczi, unde orașul ar fi dat loc gratis.

Abea s'a svonit însă acest lucru, și eată, episcopul catolic din Timișoara s'a și adresat primăriei aradane amintindu-i de pertractările mai vechi pentru ridicarea unei a doua biserici catolice în Arad, biserică ce mai practic ar fi să se ridice pe Ferenczi-ter. Orașul să nu cedeze deci loc unei sinagoge pe această pieță.

Adresa asta face mare senzație în Arad și între Ovreii a produs chiar deprimare. Vorba e că primăria va trebui să țină socoteală de ea și altfel e mai mult ca sigur că pe pieța Ferenczi nu va fi sinagogă ovrească.

Podul de fer ce ar fi să se facă peste Murăș, între Arad și Aradu-Nou, ear a fost obiect de discuție în minister. Orașul ceruse adică amânare în ceea-ce privește hotărîrea unde și cum să facă acest pod. Ca să aibă astfel vreme a se gândi bine... Deși de atâția ani se tot discută afacerea.

Ministerul a mai acordat orașului o amânare.

Conferență. Pe erī vicișpanul comitatului nostru a chemat la conferență pe toți fibirii și solgăbirii din comitat. S'a debătut adică modul de încasare a sumelor cu cât sunt pedepsiți cei-ce comit transgresiuni. Conform unui ordin ministerial d'aci încolo nu fibiralele și solgăbiralele încassează acești bani, ci vor da numai un chec celui amendat care va plăti apoi la postă.

Fabrică de mătasă e vorba să se înființeze în Arad de un consorțiu de capitaliști francezi.

Un inginer francez, contele Chardonet, a și fost aici să studieze relațiunile locale. Noua fabrică s'ar instala așa fel, că ar da de lucru cel puțin 1000 oameni.

Ministrul Hieronymi ar avea și el toată solitudinea întru a ajuta întemeierea acestei fabrici.

Rugăm pe abonenții nostri să binevoiască a plăti prețul abonamentului pe 1904 chiar de p'acum, ca astfel să nu fie îngrămădeală la anul nou și să sufere apoi regulata espediare a ziarului.

Dela 1 Ianuarie v. 1904 începem adică cu deseavîrșire altă, nouă regulă, în privința administrației ziarului, regulă care ne oprește să trimitem ziarul și celor cari n'au plătit înainte prețul abonamentului.

Atragem deci de p'acum luarea aminte a abonenților și prietenilor nostri, și-i rugăm ca în interesul regulatei espedieri să grăbească și să trimită cât mai iute prețul abonamentului.

Administrația.

FELURIMI.

Un teatru pentru surdo-muți. — La Lipsca s'a înființat deunăzi un teatru care ese puțin din banalitate, căci e un teatru menit pentru surdo-muți.

Intâia reprezentație s'a dat zilele acestea și ea a fost foarte gustată de bieții infirmii.

E vorba să se urmeze regulat aceste reprezentații.

*

Din copilăria împăratului Germaniei. În memoriile lui Busch, publicate în ultimele zile, găsim următoarea anecdotă:

Intr'o zi, guvernanta prințului moștenitor — actualul împărat a trebuit să tragă o bătae zdravănă elevului ei.

După bătăle, ea îi spuse:

— Fără voie a trebuit să te bat spre a te pedepsi. Durerea pe care ai simțit-o am simțit-o de asemenea și eu...

În același loc? — întrebă Wilhelm.

*

Un obicei dela Curtea rusească.

De mai multe veacuri este obiceiul la Curtea imperială din Petersburg, ca Suveranele Rusiei să seavîrșească lucruri de mână pentru biserici și mănăstiri. S'au păstrat numeroase obiecte de acestea în bisericile și mănăstirile din Rusia, unde sunt arătate vizitatorilor.

Și împărăteasa Alexandra, soția țarului Nicolae I, respectează această tradițiune și în anii din urmă a brodat mai multe vestimente bisericesti (odăjdii) și adică pe catifea roșie, violetă și verde, cu fire de aur.

Țarina Alexandra lucrează actualmente la trei rame aurite, pe cari le ornamează arzându-le în lemn de stejar. Aceste cadre sunt destinate pentru altarul unei biserici din Port Arthur (China).

Economie.

Scumpirea beuturilor alcoolice. Secția specială a halei comercianților maghiari a ținut erī o ședință bine cercetată, la care a luat parte reprezentanții celor mai multe fabrici de rum, liqueruri și alte beuturi spirituoase. Participanții au decis în unanimitate că, având în vedere scumpirea alcoolului în luna din urmă, prețul beuturilor alcoolice cu ziua de azi să se urce cu 5%.

Influența speculațiilor de bursă asupra formării prețurilor bucatelor. Sub titlul acesta contele Zselénszky Robert scrie un prim articol în „H-k“, în care combate speculațiile de bursă, ca influențătoare în mod desastroas, asupra formării prețurilor bucatelor. Ovreii, cari se îndeletnicesc mai ales cu speculațiile de bursă, și cari conlucră în mod măestrit la stricarea prețurilor cerealelor, îl combat pe Zselénszky prin ziarele lor.

Asigurarea în contra accidentelor a muncitorilor agricultori. Reuniunea inginerilor din Budapesta, zilele acestea a trimis un memorandum ministrului de comerț în cari iau poziție împotriva proiectului de lege care are de scop asigurarea în contra accidentelor a muncitorilor industriali. Reuniunea ține de necesar ca noua lege să se estindă și asupra muncitorimeii agricole și în special, aceia, cari sunt ocupați cu muncă primejdioasă, la mașini agricole etc. să se contemple asemenea în cadrele acestei legi.

† Andreiu Balteș.

Douăsprezece ani de suferințe ar fi mult și pentru un bărbat robust... Pe Andreiu Balteș, tare numai în ce privește rebdarea sufletească, dar' încolo subred, era de prevăzută, că anul, cât a stat, cu mici întreruperi, în temnița ordinară a Clujului, o să-l răpună. S'a stins an cu an, lună cu lună, zi cu zi...

Și ce sfârșit trist: uitat și părăsit de cei pentru cari a suferit, căci în definitiv a răbdat în locul *altora*... Epistolele ce ni-a scris despre ingratitudea fostilor eroi de condeiu dela „Tribuna“ din Sibiu sunt mișcătoare, dar' și proprii a revolta pe omul cu simț pentru dreptate. Ne întrebam adică: ce să creadă și cum să ne judece cei dela procuratură și judecătorie, când ved' părăsit de al s'ei pe un om cinstit și de bună credință?!...

Să nu învinuim însă când vorba e de trecerea la cele eterne a unui modest și răbdător slugitor al presei române chemete a aprinde, a entuziasma și incuragia... Mai ales că s'au găsit frați, atât dincolo, cât și dincoace de Carpați, cari au îndulcit și înseminat cel puțin zilele din urmă ale lui Balteș. Și-a cumpărat bietul om haine, și-a aranjat traiul pe câteva luni... »O să ies cinstit din iarnă și-mi pot griji și de sănătate, ca apoi să mă apuc ear' de agonisirea *primuncă* a pânii de toate zilele,» așa ne scria... Soartea a fost însă mai bună, față de el, decât poate chiar oamenii buni: i-a curmat firul vieții punându-l astfel *întru tot deauna* la adăpost de ori-ce suferințe și greutăți...

Fie-i țărina ușoară, după cum mare i-a fost devotamentul pentru cauza națională. Munca lui de tipograf și apoi de *responsabil* pentru domniul mai cu condeiu, cum zicea, și-a luat-o drept o datorie sfântă națională. Era fericit că o poate presta. Și atâta tărie sufletească avea, încât zadarnic unul ori altul dintre reprezentanții puterii de stat a încercat să-l stoarcă mărturisiri cari să verse umbră asupra luptelor naționale române, Balteș nu se lăsa nici intimidat nici ademinit.

Simplu tipograf, avea, cu toate acestea o cultură de laudat la un om crescut în atelier, și era d'un rar bun simț.

Intâia oară s'a presintat înaintea Curții cu jurați din Cluj în iarna anului 1891. Se înțelege, a și rămas condamnat și abea a ieșit în vara anului 1893, în Septembrie 1893 a fost osândit din nou, împreună cu redactorii Albini, Russu Șirianu și Dordea, cu cari a împărțit viața din temnița dela Seghedin... Și d'atunci asta așa a mers, fără sfârșit, mai mult în temnița de cât liber.

Nu e de mirat deci, dacă astă toamnă a părăsit temnița frânt, bolnav.

Numele lui va rămâne înscris în istoria luptelor presei române în epoca asta de prigoniri fără milă. A răbdat cu bărbăție, a fost modest, când ar fi avut titlu să fie pretențios și numai devotament era și credință pentru cauza în serviciul căreia și-a petrecut toți anii tinereții.

Eternă-i fie memoria!

NOUÏLE ALEGERI.

Budapesta, 11 Ianuarie.

Azi ear' s'a răspândit vestea că Tisza va *disolva Dieta cât de curînd*. La tot casul mai iute decât s'ar aștepta. Și anume va disolva-o îndată după-ce are votat proiectul

privitor la contingentul militar. Va să zică *nainte de a i-se vota îndemnul*, în ex-lex.

Lucrul acesta se crede chiar în cercuri apropiate de guvern.

Se dau chiar amănunte privitor la tactica de alegere a lui Tisza. Actualul prim-ministru nu va forța adică alegerea cu ori ce preț a candidaților liberali, va opune însă rezistența mare elementelor cari i-au creat atâtea greutăți. Va și căuta să impiedice ca aceste elemente s'ajungă în Dieta în așa număr în cât să poată pune pedecă mersului afacerilor statului. Kossuthiștilor moderati nu le va face greutăți.

Așa se spune cel puțin.

Sigur este însă că Tisza va căuta să-și recruteze o majoritate compactă, care să se supună unei discipline de fer.

Că ce ve face cu naționalitățile, nu se știe. Interpelarea d-lui *Vlad* îi va da însă prilej să se rostească și el și Berzeviczy așa, încât să se știe definitiv ce trebuie să creadă despre dînsul naționalitățile, dacă cum-va ar mai fi oameni nedumeriți.

Procesul câștigat.

de metropolia gr.-or. română.

Tribunalul din Budapesta în ședința sa publică ținută în ziua de 23 Decembrie a. c., a judecat procesul intentat de către Exc. Sa I. P. S. Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu, reprezentat prin avocatul Dr. Emil Babeș din Budapesta, patriarhului din Carlovăț, George Brankovici, reprezentat din avocatul Dr. Pavel Jankovich din Neoplanta pentru restituirea a $\frac{2}{3}$ părți din fundațiunea de stipendii făcută de Ioan Trandafil și Maria încă înainte de despărțirea hierarhică a Românilor de către Sârbi.

Tribunalul a adus sentința așa, că a declarat fundațiunea aceea de fundațiune comună, asupra căreia au drepturi deopotrivă cei doi capi ai bisericii gr.-or. din Ungaria, adică Metropolitul român și patriarhul sârbesc. Prin urmare a hotărît, ca imobilele din cărțile funduare din Neoplanta de sub numerii: 24, 2584, 2661, 3021, 3420, 3122, 3122, 3149 — sub numerii topogr. 4915, 4917, 4781, 4781, 4783, 4962, 5153—5155, 4195. 5135—6155, 5135—5155, 5135—5155.

5	1	2	3
5153—5155	și	5546—5597	să fie trecute în jumătate
4		8	

tate cu drept de proprietate pe numele fundațiunii Ioan Trandafil și Maria sub administrația metropolitului român de Sibiu. Totodată patriarhul este obligat a preda în termen de 15 zile sub amenințare de execuție această avere, pentru a fi întrebuințată în jumătate de către metropolitul român pentru scopul indicat.

Mai departe patriarhul se obligă a plăti în 15 zile cheltuelile avocatului Dr. Emil Babeș în suma de 2201 coroane.

Motivarea sentinței cuprinde 10 puncte, în cari se resping toate contestațiile aduse de avocatul patriarhului și se confirmă drepturile bine precizate ale bisericii gr.-or. române asupra fundațiunii Trandafil, care în testamentul seu a lăsat între altele, ca $\frac{1}{3}$ a fundațiunii să se dea tinerilor gr.-or. din Ardeal, unde după-cum se știe, nu sunt alți gr.-or. decât Români.

Fundațiunea s'a făcut prin testamentul de la 1862 și partea ce se revine bisericii gr.-or. române întrece suma de un milion de coroane.

Ne bucurăm din inimă de acest rezultat al procesului, pe care d-l avocat Dr. Emil Babeș l'a dus la un sfârșit atât de mulțămitor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 Ianuarie n. 1904.

— **M. Sa la vinătoare.** Se anunță din Viena, că Maj. Sa de erii după-ameaz a călătorit cu principii bavariilor Leopold și George și arhiducele *Francisc Salvator* la Mürzstegg, unde se va ținea mai multe zile vinătoare. Maj. Sa Vineri se rentoarce la Viena.

Sărbătoarea Oraziilor mari. Se depeșează de Oradea mare, că acolo ieri a fost inaugurat o mare solemnitate noul palat al primăriei. Era de față episcopii *Radu* și *Szmeccányi*, vicarul episcopesc *Vasile Mangra* etc. După vorbirii fișpanului *Beöthy* și a primarului *Rimler*, municipiul a votat 100,000 cor. spre scopuri filantropice.

— „**Magyar Szó**“ aduce știrea pe care noi de altfel n'o credem, că la Sibiu va începe dela anul nou încolo, un nou ziar românesc, intitulat „**Tribuna Ardealului**“, care „se prevede din punct de vedere comercial, va strica „**Tribuna**“ din Arad, organul activiștilor“...

Noul ziar l'ar scoate fostul director al „**Tribunei**“, actualmente angajat la Sasul Marchall.

Noi așa știm, că dl Moldovan se mulțumește dacă poate trăi la spatele Sasului Marchall. Să mai înființeze un ziar, lui, care a fost, ciocul „**Tribunei**“ dela Sibiu, a revistei „**Rândunica**“ și a „**Femeii și Familiei**“ (*ș'o să fie și al Foii Poporului*), nu-l poate trezni prin minte nici când ar fi în cea mai... caldă dispoziție.

Dar chiar de ar scoate un ziar, asigurăm pe cei dela „**M. Szó**“ că ziarul nostru în nici un chip nu ar putea să-l strice.

Dl Bărfy poate dormi în pace!

Monografie. Distinsul filo-român Ugo Alimenti, șef de birou la direcțiunea telegrafelor din Italia, a publicat o prețioasă monografie asupra României.

Autorul a închinat această carte, ca semn de omagiu, M. M. L. Regelui și Reginei României.

— **Lovag Zolnay** e un nume cunoscut în Ungaria de când cu insultele și provocările la adresa ofi erilor pe vremea manevrelor de astă toamnă. Mai multe ziare șoviniste îl slăviseră atunci ca pe resbunătorul „ideii“ față de oficerii „svartzelb“-i, deși locotenentului Formanek superioritatea militară i-a interzis să se bată cu „cavalerul“ Zolnay, despre care s'a dovedit că are afaceri nearanjate...

Vorba e că Zolnay a prins curagiu și unde numai se poate, se leagă de oficeri. Astfel mai zile trecute s'a legat, în restaurant, la Chichinda, de oficerii *Ulrich* și *Pauer*. Scăpând nebătut de oficeri, li-a scris acestora o epistolă plină de insulte grosolane.

Ceea-ce a dispăcut chiar în cercurile celor mai șoviniste. Probă „**Aradi Közlöny**“ de azi, care-l tratează pe „cavalerul“ Zolnay ca p'un „**krakeler**“ și „**streber**“ ordinar.

— **Reservisti.** Eri au intrat să-și facă serviciul rezerviștilor chemați să suplinească locurile infanteriștilor cari împlinind trei ani de slujbă încă la Octomvrie, au fost eliberați acum de sârbătorii.

La reg. 33 din Arad s'au înștiințat eri 120, dintre cari însă 30 au fost lăsați să se întoarcă acasă: unii din cauză de boală, alții pentru alte pricinii.

E de remarcat, că se tratează foarte uman cu toți acești soldați bătrâni, tratament ce de altfel face cea mai buna impresie.

Pe ziua de 1 Februarie va fi chemată sub drapel altă serie de rezerviști.

— **Condamnabil!** Cu drept cuvînt presa română a înregistrat cu mâhnire și indignare un articol apărut — înainte de sărbători — în „**Voința Poporului**“ din Cernăuț. Frații dela numitul organ independent, într'advăr, cel puțin în le formă, ar putea să fie mai urbani, și dacă discută treburile din România și se pronunță „supra vieții publice și private d'acolo, s-o facă asta așa, ca să nu dea presei străine arme pentru a băjocori întreg ne mul românesc. Toate au marșul ginl ear frații dela amintitul ziar au tratat pe cei din România ca pe dușmani. E condamtabil!

Incontra insurăteilor. Rău se pornește anul acesta carnavalul pentru-că sub influența obstrucțiunii nu numai soldații reținuți în serviciu ci și tinerii ce vor să se însoare sunt loviți. Și ei anume tinerii născuți în 1880, în urma neținerii și asentării în anul espirat, zădarnic se presentă la oficiile de matricule, matriculantul nu le dă voie la insurătoare, pentru-că în sensul legii n'au corresponsabil în serviciul militar. Oficiul de matricule din Sătmar a și cerut în chestiunea aceasta în formații dela ministrul de interne.

— **Duel american.** Aceasta e cel mai nobil duel. Dar se înțelege, numai în cazul când dolse înșf nu încap pe globul pământului. Sau-sau!

ce trage bila neagră, într'un restimp, anumitor să-și facă sfârșitul, căci în cazul rar cel care a tras bila albă îl va considera pe adversarul său de om laș. Un om serios și cu minte sănătoasă nu se amestecă în afaceri atât de josnice. Numai aventurierii și versii sau copiii. În zilele trecute se svonise că tinerul conte Nemeș s'a împușcat în Londra în urma unui duel american. În zilele acestea s'a spus în Budapesta un jurist tiner anume Bacsics afirmativ tot pentru bila neagră. Ear acum se vesteste din Érsekújvár, că un jurist anume Misik Kálmán în gara de acolo și-a tras un glonț în nept, și după chinuri grele a murit în spital; se știe că n'a spus numele adversarului său; se știe numai că e jertfa unui duel american. Tinerul a fost la 4 Ianuarie și el s'a ținut de cuvântul de onoare afurisit, pentru un fleac.

Cu doi ani înainte de asta mergea des cu prietenul al lui într'o familie, unde prietenul făcea curte domnișoarei. Cu o ocazie domnișoara i-a dat un buchet de flori dela cineva. Prietenul și-a dat și lui o floare; dar îi se refușă pe Misik fu mai favorizat, deși nu-i făcea curte. Această copilărie s'a escat pe urmă trista tragedie din gara dela Érsekújvár. Adevca în urma celor întâmpăte prietenul lui Misik s'a exprimat în mod insultător față de domnișoara în chestie; atunci Misik a tras o palmă prietenului său și această ofensă a fost cauza duelului american.

— Alegerea dela Nagy-Szöllös, unde a candidat secretarul de stat Sándor János, cumnatul lui Tisza, s'a terminat aseară târziu cu învingerea lui Sándor, care a avut 963 voturi față de 290 ale Kossuthistului Nagyiday Ferencz și 98 ale poporalului Horthy János.

— O căsătorie interesantă. Primadonna teatrului orășenesc din Timișoara, *Perényi Marit*, cât mai eurenđ își ia pentru totdeauna rămas bun dela rampă. Se mărită. Mirele este secretarul regelui trustului de olei, monsieur Schwab. Artista a legat cunoștință cu densusul, înainte cu câțiva ani, când nababul american însoțit de secretar, a cercetat Ungaria.

— Osemintele celor trei Crai dela răsărit. Se deosează din Milano că osemintele celor trei crai dela răsărit au fost așezate cu deosebită pompă în domul din Milano. Relicviile acestea prețioase ale lumii creștine, au fost până acum păstrate în domul din Köln, de unde au fost transpuse la Milano.

— „Vulturul“, singurul organ umorist, a apărut de sârbători cu un cuprins foarte variat. Anunță de asemenea, că pe viitor prețul abonamentului va fi numai 8 coroane.

— Petreceri. Societatea română de cântări și muzică în Caransebeș invită la concertul care să va aranja în presara de Sân-Vasii, 31 Decembrie 1903 st. v. în sala mare a otelului la Pomul verde.

— Invitare la serata teatrală declamatorică împreună cu dans ce se va aranja în Fofeldea noi, la 1/14 Ianuarie 1904 în școala confesională.

— Cas de moarte. Ioan Caldărea stud. teolog din Zernești a reposat după un morb greu și îndelungat Sâmbătă în 2 Ianuarie a. c. în etate de 23 ani în comuna sa natală; înmormântarea s'a făcut Luni în 4 Ian. a. c.

Colegii defunctului reprezentați prin o deputațiune de doi inși și carei secretar a fost în anul școlar 1902/3 au depus câte-o cunună pe sicriu.

— Moartea unui pictor francez. Se deosează din Paris că *Leo Gerom*, pictorul de renume universal, nestorul artelor de pictură franceză, a murit ieri noapte.

— Profeții. Falb începuse să-și peardă încrederea; de aceea cu atât mai mare rezervă se primesc profețiile mai noi. Ziarul socialist „Vorwärts“ din Berlin s'a bucurat mult de o nouă profetie pe care a făcut-o pentru anul nou cunoscutul filosof evoluționist Alfred Wallace Russel. Între altele Russel spune următoarele: În așteptări schimbări mari politice și socialiste dela anul nou; dar sper că mișcarea lucrătorilor în interesul unei guvernări mai înțelepte și mai drepte se va întâri. Sper că mișcarea lucrătorilor în țările mai înaintate, cu deosebire în Franța și în

Germania va fi destul de tare ca să ajungă răspândirea libertății individuale și micșorarea cheltuielilor militare. Cred, că acea tă mișcare în secolul al XX-lea va avea rezultate mari și bune. Apoi se întoarce la rezultatele deceniilor din urmă și trage ultimul coneluz: Între primele datorințe se ține slăbirea militarismului și birocratismului și încetarea totală a celei dintâi, încetarea drepturilor de moștenire și simplificarea întregului aparat legal.

— Conștiința. Înainte cu câte-va zile, a murit un domn în Budapesta, care a fost deplâns, și înmormântat între regrete generale, căci era cunoscut de un om de care nici umbra faptelor rele nu se putea apropia. Cât de mult nu li-a fost însă mirarea urmașilor, când desfăcând testamentul, între altele au dat și de o poziție de 600 cor. pe care decedatul o testase unui prieten al său. În asta nu era ceva extra-ordinar, dar și-rele care explicau testarea, erau foarte curioase.

— De ani de zile, mă urmăresc aceste 600 cor. pentru-că cu banii aceștia mi-am înșelat pe cel mai bun prieten. Și de o sută de ori m'a sfătuit conștiința să mă mărturisesc lui și să-i restitui banii, dar rușinea totdeauna m'a oprit. Acum, când îmi simțesc sfârșitul, cer iertare prietenului meu bun, care având deplină încredere față de mine, nici când nu m'a bănuț... Eată o pildă emoționantă a conștiinței. Familia firește a respectat voința decedatului și a trimis prietenului bun, cele 600 de Cor.

— Ecsposiție în Pilsen. Dela 2 Iulie a c. până la 1 August se va aranja o expoziție sanitară, în arta bucătăriei, ferberea berei, industria beuturilor spirtuase și alte ramuri înrudite cu acestea. Celor cari se întesează li-se dau lămuriri din partea *presidiului expoziției internaționale din Pilsen*.

— Reprezentații Shakesperiane. S'au organizat la Londra reprezentații Shakesperiane, special destinate pentru tinerime și elevii din școli.

Ele au loc Sâmbătă după prânz. Dar curios e, că reprezentațiile se dau fără decoruri și numai pe un fond de draperii sombre. Câte-va indicații adăogate în program dau spectatorilor descrierea locului.

— Ce mai lucrează Tolstoi? Neobositul scriitor rus Leon Tolstoi a terminat un studiu asupra lui Shakespeare.

Iustrul critic a găsit mijlocul să-l presinte sub o lumină nouă, deși nefavorabilă.

— Silvan la București. Se anunță că ilustrul artist Silvan și d-na Luisa Hatman Silvan. dela comedia franceză, vor întreprinde, în Septembrie anul viitor, un mare turneu prin Europa. Dinșii vor veni în luna lui Noemvrie în București, unde vor da la Teatrul Național, o serie de reprezentațiuni cuprinzând creațiunile principale ale acestor artiști pe scena franceză.

— „Europen“ și comitetul Nobel. Cunoscutele reviste de drept internațional, chestiuni sociale literă și artă „L'Européen“ i-s'a acordat o subvenție anuală de 14.000 de către comitetul Nobel al Păcii, „pentru a ajuta această publicație în conlucrarea sa pentru pace și fraternitate a popoarelor și a o încuraja pentru-ca să continue să contribuie astfel la opera de civilizație“.

— Un concurs de muzică. La concursul pentru un Quartet, ce s'a organizat de către Academia din Belgia, premiul hotărât a fost decernat ex-aeque d-lui M. Victor Vreuls, un tiner compozitor belgian, a cărei Sonată, pentru pian și vioară, e destul de bine cunoscută, și d-lui Léon Delcroix, din Bruxelles, pentru Quartetul său în la minor. D. Léon Delcroix va da în iarna aceasta, împreună cu dl Euard Lambert, violonist, două sedințe de sonate belgiene moderne (pian și vioară). Cu acest prilej se vor executa pentru prima oară Sonate de Vandoren, Leken, Smulders, de Boeck, Coclet și Delcroix, aproape toate inedite.

— Cea mai nestricăcioasă cremă pentru înfrumșetarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgârciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poftei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil., o cutie de probă 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răguselei, flemei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria“ alui Kossuth, în Arad, Piața Boross Beni 150 (case Dengl)

— Ceasornice de aur cu lanțuri precum și alte diferite juvaere, coliere, nasturi de cravată etc poate nici când nu se bucură de mai mare trecere ca și în săptămâna Anului-Nou. Ori-cine, are de donat ceva, se silește a dona obiectul cel mai frumos și poate-se închipui mai frumos don, ca și un juvaer de gusr. din aur, argint ori împodobit cu pietre scumpe. Cine vrea să aleagă frumoase obiecte de donuri, acela să cerceteze prăvălia de juvaerice ale lui *Weinberger Ferencz* din piața A. drásky, în edificiul hotelului central, acărui prăvălie oferă un întreg spectacol, și trece drept un muzeu de juvaere.

Bibliografie.

Au apărut:

Raport adresat M. S. Regelui asupra activității Ministrului Instrucției publice și al Cultelor, de Spiru Haret. București, 1903.

Un volum de 408 pagini, cu un adaos de anexe, cuprinzând singur 385 pagini.

E un raport minuțios adresat M. S. Regelui României despre ideile fundamentale, de cari s'a condus ultima reformă a școalelor. E un act de rerulegere, în toial activității nesfârșite, spre a se reimprospăta în minte punctul de plecare și ținta urmărită într'o astfel de întreprindere culturală, cu nenumărate ramificații complicate. Opera de reforma nu e terminată, e abia începută. Ea va încorda multe inteligențe, în străduințe succesive către acelaș ideal: adaptarea școalei la trebuințele noi ale societății. O repede privire îndărăt de recapitulare a celor îndeplinite, o sumară jalonare mai departe a celor de îndeplinit, puse în legătură cu trecutul, cu scopurile urmărite și cu principiile călăuzitoare, e o măsură necesară de orientare proprie și de îndrumare pentru cei-ce lucrează sau vor conlucra la aceeași operă vastă.

Aceasta o face, în deplină conștiință de folosul său, raportul d-lui ministru al instrucției publice către M. S. Regele.

O simplă dare de seamă de cuprinsul variat al „raportului“ ar fi aridă și fără mare folos. Prețiosul volum ne va servi, însă, de platformă largă a discuției celor mai însemnate chestii privitoare la școală și educație. Sentimentul cu care autorul raportului își încheie expunerea pare a admite implicit, ca deziderat, ivirea unei astfel de discuții, ca unul din mijloacele de încercare a solidității operei.

„Cestiunea este vastă și grea, zice el, și nu ne permitem a crede că modul nostru de a o privi și soluțiunile ce propunem vor fi totdeauna cele mai bune“ (pag. 408). „Lucrarea noastră va putea să prezinte părți susceptibile de a fi perfecționate, ca ori-ce lucrare omenească, mai ales când este așa de vastă și de complicată“ (pag. 392).

„Moda Nouă“, nr. 14, cu următorul sumar: Cronică Model, Norica (nuvelă), Pomul de Crăciun Noaptea sfântului Andrei (poezie), de Crăciun (poezie), Capela cea albă (nuvelă), Buna purtare în societate. Ne-am despărțit (poezie), Sfatul de bucătărie, Glume, Cugetări despre dragoste, Ancheta „Model Nou“ asupra corsetului, Cu Moș-Ajunul (nuvelă), Poșta medicului. Docurile plutitoare, Jocuri, Șarade, Poșta Redacției, etc. etc. Tipar gratuit: Corsaj elegant Prețul 20 bani Numărul.

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecesană din Caransebeș:

„Istorie religioase morale“ I. Carte de religione pentru școalele elementare de Dr. Petru Barbu, edițiunea II. Prețul 30 fil. „Preparațiunile la Cărțile de religione pentru școalele elementare ale prof. Dr. Petru Barbu“, de Petru Buzera, Partea I: „Istorie religioase morale“ (Format 8", pag. 100, prețul 1 coroață).

Continutul: Nr. 1 din Revista „Convorbiri Literare“ anul 38 1904: Istoria politică a României dela 23 Martie 1888 până la 3 Octomvrie

1895 (urmare și sfârșit) de T. Maiorescu. Serbarea dela Putna (urmare și sfârșit) de I. Slavici. Lydia partea II (roman) de D. Zamfirescu. Necesitatea de a se încuraja de către Statul Român an mite Industrii. de C. Alimăneșianu. Răspuns la „Întâmpinarea“ D-lui Gr. G. Tocilescu de I. Bogdan. T. Dușescu-Dușu. Considerațiuni critice asupra poeziei noastre populare (dare de seamă). de G. Bogdan-Duică. Comunicări mărunte și bibliografie.

La Iași a apărut „Cultura Română“, revistă de pedagogie, științe și litere. Director profesorul universitar I. Găvanescu. Prețul abonamentului — pentru Românii d'aici — 8 lei. O recomandăm învățătorilor noștri.

A apărut:

Raportul anual al societății academiei române „Junimea“ în Cernăuți pe al XXV au administrativ.

Am primit la Redacție următoarele cărți: „Impresii de Calătorie la expozițiunea universală din Paris 1900“ cu privire la artele grafice, de G. Ionescu. Se poate procura la Institutul de arte grafice Carol Göbl, București str. Doamnei 16. —

„Extensiunea universitară și școlile populare de A. Nicolau, lic. în drept și științe. București, Tip Th. Basilescu, str. Casărmei 89.

Eară din „Biblioteca Nouă“ a apărut Nrul 43-46: „Din Istoria Banatului Severin, partea III de P. Drăgălina. Caransebeș. Se poate procura la Tipografia. Diecesană, prețul 1 cor. 12 fileră.

TEATRUL DIN ARAD.

Repertoriu săptămânal.

Mercuri: „Svihakok“ operetă.

Joi: „Közönyt közönnyel“, comedie.

Vineri: „Casanova“, operetă.

Sâmbătă: „Casanova“, operetă.

PARTEA LITERARĂ.

In luncă.

— Idilă românească de Carmen Sylva. —

CAP. II.

Mi-am pus la ureche o frumoasă floare de mac, pentru-ca el să vadă că aș dori să-l mulțumesc. Dar era atât de cald încât floarea s'a veșejit în curind și foile ei, una câte una, au căzut jos, încetîșor, încetîșor, ca și când n'ar fi voit să cadă. Dar soarele era prea arzător, el a ucis floarea. Oare el a văzut-o? Nu pot măcar sa-l întreb, căci nu ne cunoaștem. Eu nu mă duc la horă și nici nu mă voi duce la horă căci n'am mamă, cu care să mă duc și care bucuros m'ar arăta bărbaților. Și nici el nu merge la horă, căci este pândar de câmp și n'are voie să părăsească lanurile. Ce să caut la horă, fără el — pe ceilalți flăcăi nu-i voesc — voesc să ved numai pe Soare. Ceialalți flăcăi nu sunt de loc frumoși, numai Soare este frumos și bun.

Când cine-va este în stare să facă lucruri atât de frumoase pentru biserică, trebuie să fie foarte bun.

Eu n'am voie nici măcar să intru în biserică, căci ceilalți ar rîde de mine, de oare-ce sunt numai o copilă din flori, și n'am ce să caut în biserică, nici măcar pe tata și pe mama. Oare Soare a dorit tot atât de mult pe tata și pe mama sa, ca și mine? El n'are pe nici unul — asta o știu. El vorbea despre aceasta iarna, în dosul vetrei, pe când eu torceam și inima mea săltase de bucurie — atunci ne potrivim, dacă el n'are pe nimeni în lume!

CAP. III.

Astăzi a fost atât de cald și m'am dus sub un copac cu furca mea. N'am voit să șed, căci el s'a întins jos și astfel nu l'aș fi putut vedea. Rămăsei în picioare și torsei și-l priveam cum zăcea acolo odihnindu-se în arșița soarelui; picătură de sudoare erau pe sprâncenele sale negre și genele sale se închideau și se deschideau ca niște aripi, de oare-ce soarele îl orbea. Deodată veni un fluture și-l făcu o adiere și se puse pe mîna pe care și-o întin-

sese peste cap și el zimbi ușor când văzu fluturele. Eu bucuros l'aș fi facut vînt ca să se răcoască, cu o frunză lată sau aș fi udat o frunză și i-aș fi pus-o pe cap, ca să nu-i fie căsa de cald.

Fluturele se așeză odă pe pîrul lui de oare-ce el credea că este grâu, după aceea sbură earăși în jurul lui și ochii săi îl urmărea orî-ce mișcare a sa. El are ochi foarte frumoși și, când rîde, are două gropițe în obraji și una în barbă.

Dar el nu rîde des. Ce aș putea face ca să-l fac să rîdă, pentru-ca să repara gropițele?

Eri s'au certat două capre; atunci el a rîs și a rîs și a privit cum se isbeau amîndouă cu coarnele și săreau în aer și earăși se isbeau. Stătu multă vreme privind și gropițele aparură, astfel încât n'am despărțit animalele numai pentru-ca el să zimbească. Ele nu și fac nici un rău. să aibă și ele voia să se bată câte-odată, căci nu le strică. Poate-că au făcut aceasta în joc.

Astăzi se duse el pe pîriu în sus, nu știam unde. Și de odată veni în jos o plută pe care curentul o duse până la picioarele mele, stînd lângă țîrm, spîlîndu-mă și pieptănîndu-mă. Și pe plută se afla un iepuraș tîner — el tremura de frică căci era strîns legat atunci m'am bucurat atât de mult, am desmerdat și sărutat iepurașul, m'am jucat cu el și n'am voit să-l las să fugă, ci l'am făcut blînd, și acum rămîne la mine, se joacă cu mine, doarme cu mine, în cămașa mea, înainte atât e de cald și de drăguț — și are ochi mari, atât de mari și arată încă atât de prost și apoi mișcă urechile, una înainte și alta înapoi. Aceasta este caraghios — n'am tors aproape nimic, ci n'am jucat mereu cu iepurașul. Este atât de drăguț, când aleargă în galop și-și ridică coța în sus.

I-am adus salată, pe care am furat-o din grădină, des de dimineață, înainte de răsăritul soarelui, când nu mă putea vedea nimeni, și i-a plăcut atât de mult!

Cum a putut el să socotească așa ca plută cea mică să se oprească tocmai lângă mine — aceasta arată că este foarte îndemnatic. Trebuie că a privit mult cum curge riul.

IV.

Astăzi noapte a fost lună plină, n'am dormit. Nu poate să doarmă cine-va când este lună plină căci atunci umbra umbrelor carl arată atât de ciudat și pîrul murmură atât de încetîșor și câniți urlă în sat și caprele se deșteaptă adesea ori și-și scutură capul și gândurile merg cu luna. Nu știe cine-va unde merg gândurile. Ele pleacă.

Luna este cu totul singură în noapte, ea nu spune nimic stelelor, căci stelele mîne nu mai sunt aici. Ele ard cu totul noaptea. Mîne numai este nici o urmă din ele, altele noui se aprind, câte odată cu mult mai multe decît în noaptea trecută. Nu sunt în fie-care noapte aceleași și nu totdeauna în același loc, cui să-i spună luna ceva. Nici ea n'are pe nimeni pe care să-l privească, căci totul doarme când este ea acolo. Toți sunt scufundați în somn. Numai, Soare și eu, veghiem.

Soare umblă încoace și încolo între înaltele lanuri de grâu, luna își arucă umbra ei când mare când mică pe lanuri și pe pomi. Se pareă că luna se joacă cu el.

Am întreat luna ce gîndește Soare, dar luna n'a voit să-mi spună nimic. Dar poate nici Soare nu-și spune gândurile lunei.

M'am uitat la iepurașul meu, cum trecea rîsulărea sa mică prin nările cele mici și fine și cum aceste se mișcau. Și aceasta era o respirație atât de mică, atât de delicată și de rece față de obrazul meu, și botîșorul său se mișca mereu, în sus și în jos. L'aș fi arătat bucuros lui Soare, de sigur că el ar fi zimbit. Lucru ciudat, că nu se aude luna umblînd și ea trece atât de repede pe cerul întreg, dela o parte la alta, atât de repede, atât de sus, dar totuși atât de jos, ea trebuie să arunce toate umbrele și să vadă dacă sunt bine reușite. Dar nici odată nu se aude cum merge.

V.

Aș dori ca el să zică odată „Evanghelu“. Aș dori să-l aud vocea și numele meu rostit de vocea sa. — Trebuie să sune atât de frumos când el va zice: „Evanghelu“. Zice el vre-odată asta? Știe el că așa mă chiamă? Eu îndată am știut, cum îl chiamă, oare el a întreat cum mă chiamă?

El n'a fost totdeauna aici. El a lipsit multă vreme și a învățat să facă frunzele obiecte de argint — celelalte fete se apleacă și cumpără dela el inele și lanțuri. N'am nimic nici măcar o para. Cu ce să cum un inel sau un lanțur și de oare-ce nu să cumpăr nimic, nici nu mă duc în atelierul lui. Vara este acolo în câmp și eu aici, trebuie să fiu în livadă și nu pot părăsi caprele, și acestea sunt caprele satului întreg și dacă pierde una, atunci voi fi bătută și alungată, apoi nu voi mai avea pâine și atunci voi singura față cu care el n'a vorbit nici-odată.

El nu cunoaște vocea mea. El poate știe cum mă chiamă. Dacă m'ar striga odată cum ar sălta inima mea în pept ca o pîlă pe creangă!

Astăzi sosi iarăși o plută mică în care aflau fragi, — erau bune și coapte. — Unde le-a găsit el? Nu l'am văzut culegînd. Le-am mâncat lângă rîu și am rîs și apoi el a zîmbit și a văzut cum le mîncam. O pereche le-am pus la ureche, în pîr, și mica mea plută pus-o lângă cel-lalte, întrun arbore scorburos unde puț tot ce găsesc. Nimeni nu-l vede că împletește plută și nici când caută fragi, și de odată totul este aici ca și când le-ar fi vădit. Unde le găsește el toate acestea? Cred că păzește grăul și apoi mai are timp pentru toate lucrurile frumoase. Aș dori să-i mulțumesc. Dar dacă nu vorbesse el cel dintîi cum să vorbes eu cu el? El ar gândi: „fată îndrăzneată!“ Cele-lalte fete nu vorbesc cu mine, de oare-ce eu sunt copil din flori. Afară de aceea nu știu dacă el ar vrea bucuros să fie plăcut de mine. Evanghelu este menea și nimenea este Evanghelu!

(Va urma).

O CUGETARE PE ZI.

Devotamentul absolut e pentru naturile naștă cea mai aleasă între bucurii și un fel de buință.

Bursa de mărfuri și efecte Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 12 Ianuarie 1904

per 50 chilo

1904 grâu de Aprilie	— — — —	7.94—7.94
„ sîcară	„ — — — —	6.71—6.71
„ ovîs	„ — — — —	5.64—5.64
„ porumb de Maiu	— — — —	5.27—5.27
„ grâu nou de toamnă	— — — —	7.73—7.73

Cursul piețel din Timișoara

— Ianuarie —

Grâu: 75 chlgr. prețul per mm.	—	7.05—7.05
„ 76 „ „ „ „	—	7.15—7.15
„ 77 „ „ „ „	—	7.25—7.25
Sîcara — — — —	—	5.75—5.75
Orz — — — —	—	5.10—5.10
Ovîs — — — —	—	4.75—4.75
Ovîs ciuruit — — — —	—	5.00—5.00
Porumb nou — — — —	—	4.55—4.55

INSERTIUNI și RECLAME.

Se caută o cală

în bransa manufacturei la societatea comercială pe acții »Consum« în Blaj. Reflectanți să se adreseze direcțiunii »Consumului« în Blaj. 104 2—

Imprumuturi de bani

mijlocește pe seama

comersanților de sine stătători, meseriașilor

mai departe

funcționarilor și învățătorilor rurali.

Agentul Găspăr Soma în Arad Bocskai tér 3. În scrisori să se pună și marcă pentru răspuns

Editor proprietar: Ioan Russu Șirianu.

GELLER I

giuvaergiu
ARAD.

Piața Andrásy Nr. 14.

Numărul telefonului 135.

95 4-5

Planuri si preliminare de spese servesc gratuit

KOTELES IMRE,

măsar de edificii, mobile și portaluri.

ARAD, strada Szent Pál Nr. 8.

Primește tot felul de lucrări noi și reparaturi ce se țin de branșa de măsur de clădiri, mobile și portaluri; între altele aranjamente complete de birouri, cancelarii, odăi și bucătării; aranjamente de biserici și școli în silurile și după ori ce plan sau desen dat.

Prețuri moderate!

Esecutie solidă pe lângă garanție.

La lucrări pe samă de biserici și comane prețuri scăzute.

14 11-12

Planuri si preliminare de spese servesc gratuit

Lăcră e esențială, pielea e iradiabilă

KOPETKÓ KÁROLY JUNIOR.

ARAD, Strada Templom, palatul Minorităților.

Pentru comoditatea publicului cumpărător en în opere din 1 Decembrie 1903, în localitățile spațioasei mele prăvălii, am des his o secție oseb tă

Bazarul de Anul nou

în care sunt expuse spre vânzare resturi de țesături, parchet și creton, pe care le pun cu jumătate preț la dispoziția On. public cumpărător.

Kopetkó Károly jun.

ARAD,

Strada Templom, palatul Minorităților.

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr. 387

BRAUN N. A.

depozit de culori

Arad, piața Boros Béni Nr. 10.

Mare deposit de firnis, culori de ulei fabricat propriu, culori pentru vopsirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a. toate de prima calitate.

— Comande din provincă se efectuează prompt și solid —
— Pachetarea gratuit. —

